

5. ALEKSANDER KLUGMAN, *Polonica w Ziemi Świętej*, Wyd. Literackie, Kraków 1994.

Jedyny w swoim rodzaju przewodnik po Ziemi Świętej wszędzie tam, gdzie byli Polacy, napisany z gruntowną wiedzą i wielką kulturą przez dziennikarza izraelskiego, który urodzony w 1925 r. w Łodzi, ocalał z holokaustu i jest obecnie korespondentem w Izraelu warszawskiego dziennika „Rzeczpospolita”, będąc przez wiele lat redaktorem polskojęzycznego dziennika w Tel Awiwie „Nowiny-Kurier”. A. Klugman jest także autorem *Nowego słownika polsko-hebrajskiego i hebrajsko-polskiego* (Warszawa — Tel Awiw 1993). Piękne zdjęcia polskich pamiątek w Ziemi Świętej.

Kraków

Ks. JERZY CHMIEL

ABRAHAM JOSHUA HESCHEL, *Szabat i jego znaczenie dla współczesnego człowieka*. Przeł. H. Halkowski, Wyd. Atext, Gdańsk 1994, ss. 104.

A. J. Heschel (1907—1972) to jeden z najwybitniejszych myślicieli żydowskich, urodzony w Warszawie jako potomek wielkich dynastii przywódców chasydzkich. Pisał w czterech językach: po hebrajsku, niemiecku, angielsku i w jidysz. Zmarł w Nowym Jorku, zostawiając po sobie pamięć pobożnego i uczonego myśliciela.

Książka *Szabat*, która ukazała się w języku angielskim w 1951 roku, przedstawia tygodniowe święto judaizmu w kontekście czasu w życiu pojedynczego człowieka i całych społeczności. Pisana stylem podniosłym, ale równocześnie prostym i naturalnym, jest niejako hymnem ku czci dnia, „w którym powołani jesteśmy do uczestniczenia w tym, co wieczne w czasie, do zwrócenia się od rezultatu stworzenia — do tajemnicy stworzenia, od świata stworzonego — do stworzenia świata” (s. 14).

Jest w tej książce wiele myśli, które mogą być pomocne w odbudowywaniu święcenia niedzieli — szabat chrześcijańskiego we współczesnym życiu. Walka o dzień święty — bo tak to trzeba nazwać — jest równocześnie przywracaniem godności człowieka. W argumentacji za wartością niedzieli chrześcijańskiej książka Heschela jest mądrym i pomocnym przyjacielem. Dobrze się stało, że ukazał się ten pierwszy polski przekład w starannym opracowaniu typograficznym.

Kraków

Ks. JERZY CHMIEL

Essential Papers on Messianic Movements and Personalities in Jewish History, edited by Marc Saperstein, New York University Press, New York & London, 1992, ss. XII, 530 (= *Essential Papers on Jewish Studies*, general editor R. M., Seltzer).

Prezentowana książka ukazała się w bardzo interesującej serii „Essential Papers on Jewish Studies”. Tom ten składa się z doskonale dobraneo wyboru wcześniej publikowanych prac na temat mesjanizmu żydowskiego, a szczególnie ruchów mesjańskich i postaci z nimi związanych. Żaden z autorów, którymi są między innymi R. J. Zwi Werblowsky, E. Schweid, S. W. Baron, G. Scholem, B. Dinur, J. Katz, A. Green, nie wymaga dodatkowej rekomendacji i zbytnie rozpisywanie się na temat poszczególnych części nie jest w tym wypadku konieczne.

Książkę otwiera wprowadzenie, w którym M. Saperstein w zwięzły sposób przedstawia metodologiczne problemy związane z badaniem histo-